

Bukovinszky László – Hamarné Bukovinszky Enikő

HAMAR JÁNOS NÉPI IPARMŰVÉSZ

Számos és sokféle tehetséget adott a Jászság az országnak és a világnak. Írásunkban szeretnénk felidézni egy jászsági származására büszke művészember, Hamar János alakját.

Jászberényben született 1936. október 4-én. Apja, Hamar János a II. világháborúig városi kertész, majd magánkertész, anyja Muhari Erzsébet. Mindketten tősgyökeres jászberényi család leszármazottai. Házuk a Lövész utcában volt.

Már gyermekként próbálkozott a fafaragással, de az élet mégis úgy hozta, hogy vasestergályos lett belőle. Szakmájában 17 évig tevékenykedett.

Középiskolás korában Szolnokra járt a Művésztelepre, ahol rajzolni tanult. 27 évesen Budapestre került, a Szerszámgyégyárban dolgozott. Beiratkozott a Vasutas Szakszervezet Képzőművészeti Szabadiskolájába, ahol szintén rajzolt, majd szobrokat készített. Sok rajza maradt fent ebből az időből, és négy márványszobra is, amelyek ma a család kertjében láthatók.

Közben megpróbált fát faragni, tányérokot, széktámlákat, sarokpadot és sok apró tárgyat: csanakot, borotvatartó fadobozt, különböző használatú dobozokat, mángorlót stb. Nagyon izgatta a díszes lószerszámok „fonása”. Szakemberhez ment, de az nem tanította meg, mondván, őt sem tanította senki. Éjszakákon át bontotta vissza a régi szakadt lószerszámokat, így tanulta meg a készítését. Karikás ostorokat is készített, fafaragással, színes berakással vagy ólombeöntéssel a nyelén. A szíjat is ő fonta, legtöbbet 16 ágból. Próbálkozott 32-es fonással is.

Csontot is faragott. Kis dobozokat készített, szerszámnyeleket, kürtöket a magyar szürke marha szarvából.

A faragáshoz, bőrmunkákhoz a szerszámokat is saját maga készítette. Műhelyébe komoly faipari gépeket szerzett be, mindet használta is.

A fenti tevékenységekkel és általában a népművészettel kapcsolatos könyveket vásárolta, állandóan ezeket forgatta, tanult belőlük. Könyvei száma 1500-2000 db körül van. A faragott és bőr munkáit éveken át vitte be a Népi Iparművészeti Tanácshoz, majd munkáját értékelve 1976-ban megkapta a fafaragó és ostorkészítő népi iparművész címet. Számptalan kiállításon, pályázaton részt vett.

Ezek közül érdemes kiemelni az id. Kaposi Antal Országos Faragópályázat és Kiállításon (Balatonlelle) több évben történt eredményes részvételét.

Témáiból fontosabbak a népi bútorok és gyerekbútorok faragása különböző tájakról. A kalotaszegi és széki szobabútorok emelhetők ki leginkább ezek közül. Székely kapu faragásai erdélyi mesteremberek elismerését is elnyerték.

Munkái nagyobb része magángyűjtők tulajdonába került, kisebb hányada a család birtokában van.

A faragások, bőrmunkák készítése jól társult nála gyűjtőszenvedélyével. Fiatal házas korában felesége családjában látott néhány festett paraszttányért, bőrrös kulacsot, köcsögöket. Ezek felkeltették az érdeklődését a népi használati tárgyak iránt, s elkezdte gyűjteni őket (kolompok, rokka, tányérok, csészék, köcsögök stb.). Felesége debreceni civis polgári családból származik. Az 1800-as évek eleje óta van a család tulajdonában egy debreceni (hajdúsági) párta, amelyet eleinte a legnagyobb lány viselt az esküvőjén, majd amikor már nem ebben esküdtek, megkapták az esküvőjük után. Így került Hamar János feleségéhez, aki a legidősebb lány volt. Ez a gyönyörű, ma már csak múzeumban látható fejké adta a kedvet a népviseletek pártáinak, főkötoinek gyűjtéséhez. Eleinte vonattal, busszal járta az országot és hozta a főkötoiket, majd vitrint is vett, ill. készített hozzájuk, hogy tárolni tudja azokat. Amikor már tehetette, gépkocsival járta az országot, ekkor kezdte gyűjteni a népviseleti ruhákat, tulipános ládákat, szövőszékeket.

A ruhákat komódokban, ládában, dobozokban tartotta. S hogy gyönyörködni is tudjon bennük, bábukat készített, és ezeket felöltöztetve kiállította a lakásban. Egy szobát a családi házban berendezett kalotaszegi (Vista községbeli) bútorokkal, használati tárgyakkal. A bútorokat ő készítette, faragta, festette. Amikor az első unokája 3 éves lett, készített karácsonyra egy kis népi, kalocsai szobabútort. A kislány nagyon szeretett vele játszani. Ekkor elhatározta, hogy ha egészsége engedi, más vidék bútorait is elkészíti kicsiben. A párnák a felesége keze munkáját dicsérik.

Iparművészi munkáját szakmailag a különböző népművészeti tárgyak gyűjtésével egészítette ki. Szenvedélyes gyűjtő volt. Idővel a hagyományos népi öltözetek igazi – mértékadó szakmai körökben is elismert – szakértőjévé vált.

Pomázon 1996-ban nyílt meg a róla elnevezett néprajzi gyűjtemény, ahol 4 szobában, konyhában, előszobában állandó kiállítása van. A bútorokat, berendezési tárgyakat, a népviseletbe öltözött bábukat Hamar János a városnak adományozta.

Az így kialakított Népviseleti Gyűjtemény szobáiban külön-külön kerültek elhelyezésre a kalotaszegi, széki, kazári, rimóci bútorok és népviseletek. A gyűjteménynek helyt adó városi épület állaga az utóbbi években fokozatosan romlott, életveszélyessé nyilvánítását követően 2012 tavaszán bezárt, s a gyűjteményt fel kellett számolni.

Egész életében nagyon tevékeny, gyors munkájú, aktív, jó kedélyű, barátságos ember volt. Fáradhatatlan a faragásokban, gyűjtésekben, közben még két házat is felépített. A család azzal segítette a munkáját, hogy hagyták azt csinálni, amit szeret.

Élete utolsó éveiben már alig készített valamit, inkább a néprajzi gyűjteményét bővítette, rendezte. Fáradékony volt betegsége miatt, s 2008. április 11-én 71 éves korában eltávozott közülünk.

Jászszági kötődését élete végéig megőrizte.

Hamar János (2007)

Széktámlák (fa)

Mária kis Jézussal (fa)

*A Népviseleti Gyűjtemény épülete és kapuja
(1996)*